

в. „Нова Струя“

Излиза седмично.

Годишен абонаментъ 4 л.
полугодишенъ 2 лева, 32

Единъ брой 10 ст. 5158

НОВА СТРУЯ

ВѢСТНИКЪ ЗА ПОЛИТИКА И ПРОСВѢЩЕНИЕ 42158

Всичко, що се отнася до вѣстника, се изпраща на адресъ: Редакция на в. „Нова Струя“ въ гр. Плѣвентъ.

За обявлениа се плаща по 10 ст. на дума на първата страница и по 5 ст. на четвъртата. Приставски публикации при особно споразумѣние.

ОБРАЗОВОУВА
Г. ДАМИТРОВ
БИБЛИОТЕКА

Вмѣсто програма.

Днесъ въ България нито единъ политически вѣстникъ не обръща внимание на просвѣщението. Органитѣ на партиитѣ и виднитѣ личности отъ тѣхъ се занимаватъ съ текущата политика, отъ която като че ли изхвърлятъ управлението на школото и извъншколското образование. Въ силата на указаното обстоятелство днесъ въ обществото не циркулиратъ затвърдени възгледи нито по вътрешната уредба на училищата, нито по урегулиране положението на служащитѣ. Дори и дългогодишната работа на педагогически печатъ и на всички учителски издания не е подигнала много напредъ общественото съзнание за необходимостта отъ реформи въ образователното дѣло. Тази нѣмощъ на учителския печатъ се дължи на нѣколко съществени негови недостатѣци — именно на неговата затвореностъ въ една специална областъ, на неговата изключителна професионалностъ и на отсъствие отъ него живъ интересъ къмъ общественитѣ събития.

Свърѣмения педагогически печатъ неосѣтно е усвоилъ твърдѣ тѣсно гледище за въпроситѣ по образованието. Въ него се прокарва твърдението, че тия въпроси трѣбва да се обсъждатъ и разрѣшаватъ само отъ учителитѣ и то въ кръга на специалнитѣ учителски интереси — материални и политически. Тукъ, мислимъ ний, се намира най-слабата страна на този печатъ и отъ тукъ още той прѣстава да влияе на общественото мнѣние. Съ рискъ да получимъ неудобрѣнието на частъ отъ учителството, ний се осмѣляваме да мислимъ, че училищнитѣ въпроси сж по-скоро социално-политически отъ колкото професионални и че слѣдователно въ тѣхното разрѣшаване трѣбва да участвува обществото наравно съ учителитѣ. Обаче, участието на обществото въ дѣлото на образованието може да бжде въ полза на едно напредничево законодателство само при условие, че тѣзи въпроси сж достойни не само на една мѣничка частца отъ него — въ респективния случай на учителитѣ, но че тѣ живо затрогватъ духовнитѣ интереси на всички народни слоеве. Отъ тукъ слѣдва необходимостта за популяризиране въпроситѣ по образованието между по-големъ кръгъ читатели и то не върху почвата на едно тѣсно професионално гледище, а чрѣзъ поставянието имъ на широка социално-политическа почва.

Въ подобна работа ний съглеждаме най-главната задача на в. «Нова Струя». Популяризирането на въпроситѣ по училищното и извъншколско образование въ най-големата имъ широта, ще изчерпва съществената работа на новия вѣстникъ. Но тъй като тия въпроси не могатъ да получатъ подходяще разрѣшение въ всѣко врѣме и тъй като режимитѣ въ управлението ще иматъ най-силно значение въ случая, то ний не ще останемъ равнодушни къмъ общественитѣ събития, а ще обръщаме внимание на тѣхъ до колкото тѣ могатъ да служатъ за мѣрило на политическата свобода прѣзъ единъ опрѣдѣленъ периодъ отъ врѣме. Когато съгледаме, че държавата се надвѣсва надъ нѣкоя опасна пропасть и правото да бждемъ свободни граждани се затмнява отъ личности или партийни групи, ний въ такъвъ случай ще трѣбва да изоставимъ на страна главнитѣ си задачи и ще се наредимъ между борцитѣ за напредъка и свободата, за да подкачемъ на ново тихата си работа слѣдъ уталожване на опасността. По такъвъ начинъ ний мислимъ, че издаванетоъ на в. «Нова Струя» ще прѣдставлява едно необходимо допълнение къмъ съществуващитѣ до

сега учителски издания и ний вѣрваме, че ще бждемъ добрѣ разбрани и нѣма да има нужда отъ по-подробни обяснения.

Длѣжни сме да разсѣемъ още сега едно заблуждение, което извѣстни лица сж разпространявали относително значитѣ на в. «Нова Струя» прѣди излизанието ѝ. У нѣкои наши другари се е сложило убѣдението, че ний се явяваме изключително за да разцѣпваме днешния учителски съюзъ. Редакцията категорично обявява, че подобни задачи не ще никога да си допуца, че напика вѣстника (най-енергично ще защитава идеята за сдружаването). Разбира се, това заявление не значи абсолютно одобрѣние на сега съществуващитѣ форми на сдружаването, то сжщо тѣй не значи, че ний не ще допуснемъ нѣкои критически бѣлѣжки върху живота на организацията, но то значи, че ний никога нѣма да докарваме нашата работа до оня край, задъ който се туря въ рискъ цялостта на това съ толкова скъпи жертви създадено дѣло. Една обективна критика не може да бжде вредна, наопѣки, тя ще изясни много въпроси и много отъ съществуващитѣ противорѣчия въ организацията ще бждатъ изгладени.

Вѣрваме, че ще бждемъ добрѣ разбрани.

Отъ редакцията.

Положенieto.

Вѣстникъ «Нова Струя» започва да излиза въ единъ твърдѣ интересенъ моментъ отъ политическото развитие на България. Ний приживяваме врѣмето, когато старитѣ политически групи вървятъ бързо къмъ разлагание и когато отъ тѣхнитѣ остатѣци се заражда началото на нови и модерни групировки. Затишнето на политическитѣ страсти е значителенъ симптомъ къмъ изравняване безосновнитѣ недоразумѣния между сходящитѣ по интереси и идеали елементи, къмъ тѣхното взаимно сливане, а слѣдов. и къмъ полагање основитѣ на новъ политически животъ. Ний сме, значи въ момента на едно разлагане и на едно създаване. Върху развалинитѣ на старитѣ, за нищо не годни вече политически групи, ний съглеждаме жизнеспособния зародишъ отъ нови и силни защитници и противници на сегашнитѣ обществени институти въ България и на тѣхното напредничево или напредничево развитие.

Въ народното събрание този процесъ изглежда да клони почти къмъ завършване. Солидарната работа на депутатитѣ отъ всички партии прави невъзможно да се разбератъ програмнитѣ различия между твърдѣ пѣстриитѣ по вълканшностъ политически знамена. Днесъ умѣренитѣ елементи поддържатъ онова, което до вчера сж считали за еретическа утопия и обратно — миналогодишната радикална опозиция напуца крайнитѣ си теории и приема опуртюрнистическа окраска въ своята парламентарна дѣятелностъ. При взаимнодѣйствието на партиитѣ извѣсни елементи сж доказани реакционни тѣжнениа сж станали по-смѣли, по-енергични и сж измѣнени симпатии къмъ двореца и обратно — въ силата на сжщото взаимнодѣствие извѣстни лица отъ радикалния лагеръ сж станали по-умѣрени, по-тихи и най-главното оржие за спечелванието съчувствие между маситѣ — атакитѣ срѣщу короната — захвърлиха на страна. Въ Народното събрание отъ старитѣ групи оставатъ нищо не значащитѣ етикети на прогресивна, народна, народно-либерална и демократическа партии, а съдържащото имъ, тѣхния животъ, тѣхната мисль добиватъ свойствата на части отъ едно и сж-

що политическо тѣло. Посоченото явление прѣдставлява най-големъ интересъ въ срѣдната на демократическата партия. Едно малко множество отъ нейнитѣ прѣдставители поддържатъ безусловно всички законодателни мѣрки на правителството и по такъвъ начинъ само чрѣзъ тѣхъ и чрѣзъ шефѣтъ на партията послѣдната участвува въ управлението; другата частъ демократически прѣдставители — по-големата и по-енергичната — правятъ абсолютна опозиция на правителството по всички въпроси и съ това прѣвърщатъ частъ отъ демокр. партия въ опозиционна група. Въ силата на тия обстоятелства шефѣтъ на кабинета днесъ се явява само формаленъ вождъ на своята партия и фактически водител на стамболиститѣ, частъ отъ народняцитѣ и частъ отъ прогресиститѣ. Органическата връзка между частитѣ на демократическата партия изглежда чувствително нарушена и тая партия съ това се намира прѣдъ една голѣма криза, която ще коштува най-напредъ нейната цѣлостъ, а слѣдов. и силата ѝ.

Разлаганието на старитѣ партии и образуване нови групировки е най-забѣлжителното явление въ парламентарния животъ на България прѣзъ първата година отъ XX вѣкъ. Нищо друго отъ дѣятелността на Народното Събрание не може да конкурира съ указаното явление на важностъ и сила: — нито отмѣнението закона за печата, нито отмѣнението закона за десетѣка, нито даже сждението на министритѣ не е тѣй забѣлжително както взаимното разрушаване и взаимното абсорбиране на партиитѣ чрѣзъ посредството на тия факти отъ работата на Народното Събрание.

Полезната работа на реформитѣ е оставена на заденъ планъ прѣдъ съзнателната или несъзнателно поглѣщане на партиитѣ една въ дауга. Но тогасъ нека се запитаеме, какво отношение държи народа къмъ това ялово парламентарно смѣнение на програми, партии и стрѣмления?

Ето какво.

Въ това врѣме, когато България измъчена отъ една вътрѣшна междуособна война прѣзъ миналата година, очакваше да чуе отъ Камарата ободрителенъ зовъ къмъ спасене и участие, тая земя, тъпкана отъ свои и обругавана отъ чужденцитѣ, днесъ стои въ нѣмо залисване прѣдъ този смѣшенъ епизодъ отъ парламентарната трагикомедия. Когато народа очакваше спасителни реформи, нему му поднасятъ монополи; когато той очакваше ограничение на монархическата власть чрѣзъ изтрѣвяване военната сила отъ нейни рѣцѣ, той вижда съюза на старитѣ партии въ кокетничество съ тази власть и симпатии къмъ военното могущество; и когато най-сетнѣ глания вика на хиляди бездомни семейства трѣбваше да стрѣсне и най-коравитѣ сърдца, бившитѣ приятели народни подаватъ рѣка на старитѣ майстори въ тиранията и на всички бивши обирачи на хазната. Народа днесъ е безучастенъ зритель на този невъзможенъ обратъ въ неговитѣ очаквания и на най-страшното противорѣчие между думитѣ и дѣлата. И той изрази своето безучастничество демонстративно, като отказа да се яви на изборитѣ прѣзъ миналий Октомврий. Ето именно какъ се отнесе и продължава да се отнася народа къмъ неплодовитата дѣтелностъ на народното събрание, а слѣдователно и къмъ паралелното на нея явление — смѣсване на партиитѣ.

Това нѣмо безучастничество на маситѣ, като плодъ на пълното игнориране отъ страна на Камарата жизненитѣ интереси на страната, се явява сжщеврѣмено и най-болното мѣсто въ живота на днешното българско об-

щество. Безсъдържателния парламентаризъм е направил пръв последната година народа апатичен към собствената си съдба и лесно податлив на всички политически възлици, които търсят мъглата време за сполука на своите експерименти. Пълното раздробление на партиите и потъмняване популярността на истинно конституционните групи дават възможност на непризнати реформатори да издигат гласа си по-дръзко и да прѣпоръчват окаратурване на конституцията.

Ето въ това именно време на общо разочарование ний започваме издаването на в. «Нова Струя». Ний мислимъ, че изпълняваме единъ святъ граждански дългъ като, по-край многото обществени и образователни въпроси, минаваме по нѣкога и въ областта на чистата политика. Ний ще посочваме на всички опасни прецеденти, що би турили въ рискъ съществуването на вътрѣшната свобода и съ това ний ще изпълнимъ най-скѣпния за насъ дългъ — да защитимъ но споредъ силите си гражданската свобода отъ неволни или умишлени похитители.

A—S.

Какво ни завѣща миналото.

«Кажми ми, кажми, бѣдний народе,
Кой те въ тази робска люлка люлѣ?»—Хр. Ботевъ.

«Българино, ще ли още ти да спиш?»— Ето ехото, което до сега още кънти въ нашите уши, напомняще ни убодрителните позиви, които прѣдосвободителните борци на човѣшки правдини отправяха къмъ дремящите въ отчаяние, измжчени подъ натиска на политико-духовния гнетъ, робове! Пробудилото се човѣшко достойнство у гражданско-възмжжания синъ се бунтуваше прѣдъ гледката на окръжаващите безправки, покорни, дори бездушни прѣдъ плачевната си орисия бащи и братя. Младото, хранено отъ фактите на отдавнаминалите исторически «славни и златни вкове», сгрѣвано отъ надѣждата за раздрусване и разпокъсване на раждасяли вериги, просвѣтено, съзнателно, гордо, неустрашимо... развѣваше знамето на правдата съ страшния за онова време символъ: «свобода или смъртъ!» Старото пъкъ, олицетворено:— въ невѣжи, загрубяли умове на животени «раи покорни», или въ затлѣстѣли, коварни, подли, «дебели хаджии и чорбаджии»,—мълчеше, сумгеше недоволено и прямо земаше страната на турчина сръпцу «людомладитѣ» чапкъни, бунтовници, отъ които царчината нѣмаше миръ!»...

Искрата за свобода и щастливъ животъ почти вулканически се прѣобърна въ пожаръ; народа-робъ ражда и отхранва покрай милионите покорни и десетки буйни глави, покрай хилядите сломено и стотини качени характери, покрай мнозинство отчаяни и малцинство ненаситни за борба сърца... Народа-мжченикъ праща мили чедра «по чужбина или по бѣсила», до гдѣто най-последъ осъмна единъ денъ съ добита политическа независимостъ...

Какво щастие, каква опоена радост! Заблѣка подновенъ, възроденъ животъ. Много нѣщо умрѣ отъ старото, а много нѣщо се измени, ала салъ едно нѣщо остана неизмѣно, салъ едно нѣщо не умрѣ, защото то вѣчно живѣе, а това нѣщо е: борбата, защото безъ борба нѣма разуменъ животъ. Величава борба за все по-добъръ и по-добъръ народенъ животъ, за все по-спокойно и по-правилно крачене въ пътя на културния животъ на народа — борба за прогресъ — ето завѣщанието, което миналото стовари върху плещите на интелегентни народни синове, а така сжщо и върху плещите на всички работящи слоеве, интересите на които ги зоватъ за солидарна борба.

А какъвъ е характера на тази борба, до какви размѣри я виждаме ние и каква насока добива тя по настоящемъ?—Ето въпроси, които ние, макаръ сега и набързо, ще трѣбва да зачекнемъ.

Човѣшките общества живѣятъ и се развиватъ при известни условия и подъ влиянието на най-разнообразни фактори. Тукъ има голѣмо значение природата, — економическите фактори (начинъ на производство, разпредѣление продуктите, размѣна и т. н.), — идейните

фактори, желаня, обичаи, идеали, патриотизъмъ, религия и т. н.) Нашия народъ въ развитието не е билъ никога изключенъ отъ влиянието на горните фактори. Прѣди освободителното ни имаха преднина идейните фактори, разбира се съ своите политико-економическа основа. «Да се освободимъ; свобода искаме; миръ и правда да владѣе; нещемъ ни богатство, нещемъ ни пари, искаме свобода съ човѣшки правдини!»— Ето желанята на всички борци... Никому и прѣвъ умъ не е идвало да се бори само за това, щото въ освободена България да добие нѣкое високо държавническо положение.

Слѣдъ освобождението, българския животъ зарисува нова картина, която още не е довършена, ала на която сега главните очертания хубавичко личатъ. Политическата свобода докара «свободно» социално-економическо развитие, а слѣдователно и различие, отначало изразено въ висшия чиновнически елементъ отъ една страна, и работния народъ отъ друга. Съ течение на времето хората отъ висшата бюрократия, висшето офицерство и духовенство станаха обладатели на крупни блатства, безжалостно изсмукани изъ народния джобъ. Тѣзи хора се хванаха подъ ржка съ богателите по други начини: едри индустриалци, тѣжки лихвари, загрубели кръчмари и пр. неизпроизводителни елементи, та всички въ едно образуваха настоящите български богаташки партии, които—ето вече четвъртъ столѣтие — се изреждатъ на държавната трапеза, до гдѣто докараха България до туй окаянно дережк... съ шепя потисници върху гърба на милиони черни робове!

Обаче, при туй тегловно положение, ний вече имаме едно вродено завѣщание отъ миналото: пламенната борба! Економически потискателните народни работящи слоеве: — земледѣлци, занаятчи, наемни работници, на чело на една не милка частъ сжщо тѣй онеправдани отъ днешните наредби интелегентни, идейни младежи, — издигатъ боевъ възгласъ, вдигатъ тревога, организиратъ се, просвѣщаватъ се, въобще гетвятъ се за борба сръпцу съврѣменните свѣтовни неправди. Бжджщето усмихнато проблѣсква прѣдъ надѣждните погледи на съзнателните работници! Победата е отъ къмъ страната на сега онеправданите, наскърбените и смазаните подъ напора на гнилия житейски строй човѣшки същества. Гражданско-демократическия духъ, доблестята, любовта къмъ свободата, готовността за жертви прѣдъ силните спѣнки, умразата къмъ всячко що души народната сила... всички тѣзи отраи качества, които бѣха достойние на бореца отъ «подъ игото», сж минали въ духовно наследство въ шпѣтята и кръвта и на нине-живущите скромни труженици, които, работяйки като пчели върѣдъ прѣснатите народни маси, съ симпатиченъ зовъ отново подемаатъ силните звуци на храбрива Ботевъ: «Кажми ми, кажми, бѣдний народе, кой тѣ съ тази робска люлка люлѣ?» А на този зовъ работните народни слоеве почватъ да обръщатъ внимание; народа почва да довижда, отъ гдѣ му иде теглото и се гласи да бжде готовъ за нова борба сръпцу съврѣменните злини.

Курсановъ

Що е социаленъ въпросъ и има ли такъвъ у насъ.

1. Прѣдметъ на социалния въпросъ.

Като се заемамъ да говоря по този въпросъ, азъ се ангажирамъ съ една много трудна задача, която дава материалъ за сериозни спорове и много писане. Социалния въпросъ е въпросъ сложенъ и неговото начало се захваща отъ тамъ, отъ гдѣто се захваща и историята на човѣчеството. А историята на човѣчеството е пълно съ разнообразни събития, има свои физиси на развитие и тя ни описва съжителството на човѣчеството съ всичките фактически подробности. Да говоримъ или пишмемъ по социалния въпросъ, трѣбва прѣдварително да си обяснимъ, като какво може да послужи за прѣдметъ на този въпросъ. Като поставимъ работата тѣй, ний ще видимъ, че прѣдмета, за който ни е думата, ще бжде човѣческото общечитие и тѣзи негови общественно-економически фактори, чрѣзъ

които ний можемъ да си прѣдставимъ живота му, движението му прѣвъ разни времена, развитието му, съ други думи дѣлата му, които можемъ да четемъ въ неговата история. Нѣма да се спирамъ на питането що трѣбва да се разбираме подъ думата общество, защото всѣкой знае, че това е понятието на конгрегата отъ хора. Ний ще говоримъ за човѣческото общечитие въ неговата културно-историческа стадия и тѣй, както ни го прѣдстави историята и сегашната дѣйствителностъ. Важно е да се знае, какви явления ставатъ въ човѣческото общечитие, какъ върви процеса на неговата еволюция и каква сума отъ идеи и смисълъ за живуване и борба могатъ да се родатъ и нараснатъ всрѣдъ него, които да го тласкатъ къмъ каква да е цѣлосъобразна дѣятелностъ.

Отъ когато се знае нѣщо за човѣчеството, т. е. отъ когато е започнато да се пише история за него, знае се, че човѣкъ не е живѣлъ самъ, а въ общества, въ групи отъ племена, по кѣсно се е организиралъ въ държава и колкото повече се е развивалъ духовно и материално, толкова повече той е станалъ неспособенъ да живѣе самъ, т. е. да живѣе вънъ отъ общество. Въ общечитието на хората се съглежда една несправедливостъ. Изобщо казано, тя се състои въ това, дѣто има една частъ отъ хора, които добруватъ и друга, — които страдатъ.. По право, въ човѣческото общечитие не трѣбва да има едни, които добруватъ и други които страдатъ, защото процеса на човѣчеството е далъ резултати, да може да се произвежда такива сума отъ блага, отъ които могатъ да се ползуватъ всички хора, населяюци земното кълбо. Както добруванията на една частъ отъ човѣчеството, така и страданията на другата, въ сегашно време се земаатъ като явление противоречиво. Било е време, когато на това явление сж е гледало слабо, нѣ днесъ не е тѣй, защото това явление внася една аномалия въ развитието и прогреса на човѣческото общечитие. А знайно е, че именно аномалиите спиратъ отъ време на време човѣшкето развитие, раждатъ революции, войни и социални страдания.

Историята схваща всички тия работи, прѣдава ни ги като факти изъ миналия животъ и по тѣхъ ний можемъ да си съставимъ идеи, какъвъ е билъ живота на човѣчеството, какъвъ е сега и до колко въ общечитието сж нарастнали и растатъ сили и условия, които сж способни да се борятъ, та да извоюватъ едно общо благодѣнствие за човѣчеството и неговото потомство или да отстъпятъ мѣсто за неизчерпаеми страдания.

Този въпросъ е тѣй важенъ и тѣй обемистъ, щото въ сегашно време той е една сериозна проблема на социалната наука.

Било е време, когато на обществените явления не е могло друго яче да се гледа, освѣнъ като слѣдствия, които сж се мислили за причина, които каратъ тѣй да върви свѣта. И на злините сж е гледало като на нѣщо тѣй, отъ бога наредено. Обаче днесъ това гледище се зема като много глупаво и хората, които биха го подѣржали, биха показали само степенята на невежествениятъ си животъ. Социалните учения, като разглеждатъ тия явления, като изследватъ процеса на тѣхното развитие, спиратъ се върху причините, които могатъ да произведатъ нѣкое дадено явление и при всички голѣма сложностъ на общественния животъ, впускатъ се да издирватъ тия социални закони, които гоеподствуватъ въ човѣшкото общечитие. При многото други фактори, които съставляватъ цѣлокупността на общ. животъ, най-важни сж економическите и, когато въ економическите отношения на хората има хармония, равенство, може да се сжди за благоденственото състояние на хората. Когато въ економическите отношения на хората има противорѣчия и условия да се изоструватъ тия противорѣчия; то значи че една малка или голѣма частъ отъ тия хора — една частъ отъ обществото, материално живѣе въ страдания.

Никой днесъ не може да отрича, че материалните фактори сж основа на всѣка обществена организация, още повече на организацията на човѣшкото общечитие. Когато материалните подеми въ общественото разви-

тие въ нищо не могат да бждат разклатени, тогава това общ. развитие може правилно да добива своитѣ форми. Борбата за живота обхваща по-големи размѣри и задачи: тя се насочва тогава еднакво както за материалното, така и за духовното благуване. Въ обществото материалното е било и е причина на сума злини и на сума човѣчески страдания. Ако производителнитѣ сили на обществото, казано въ общи думи, би могли да бждат отравени за гарантиране общо благодѣнствие за единъ и всички въ името на принципи на материалното равенство; то причинитѣ на бѣдственитѣ явления отдавна щеха да бждат редкостъ въ историята. Но това до сега не е могло да стане по причина на отсъствието на едно равновесие въ економическитѣ сили и отношения на хората. Господството на една осигурена материална класа въ обществото е сложена върху материалнитѣ несигурности и мѣнотии на друга класа, които, въ социаленъ смисълъ, сж двѣ противоположности, що могат да се облъскватъ, но безъ да могатъ взаимно да се оничожатъ. На тази класова противоположностъ се основава социалното неравенство, което е съществувало прѣзъ всички периоди на историята. Щомъ единъ пжтъ ни стане познато, че материалното неравенство въ обществото, ражда сума отъ различни голѣми и малки бѣдствия, достатъчно ли ще бжде това за прѣдметъ на единъ социаленъ въпросъ? Кога и при какви условия може да се подигне единъ социаленъ въпросъ? Въ каквъ смисълъ той може да се подигне? Тия въпраси мислимъ да разгледаме въ редъ статей в. «Нова Струя» съ цѣлъ да си обяснимъ това което днесъ наричатъ социаленъ въпросъ.

Не ще бжде достатъчно обстоятелството, че у насъ ще се яватъ идеи за едно общество, което се развива и живѣе въ обществено-економически противорѣчия, които сж легнали въ основата му, и които съставляватъ условия да съществуватъ редъ блага и редъ страдания. Това не ще бжде достатъчно да имаме единъ социаленъ въпросъ. Не отказвамъ, че тия противорѣчия сж единъ социаленъ фактъ, които влизатъ въ материята на социалния въпросъ, но до тогава, до когато не се яви единъ съзнателенъ протестъ на нѣкоя обществена сила противъ този социаленъ фактъ, социалния въпросъ ще се крие дълбоко въ обществото като една непозната материя — terra incognita.

Когато у насъ си пробиятъ пжтъ идейтѣ за едно общество, което живѣе и се развива отъ врѣме, въ обществено-економически противорѣчия, когато грознитѣ проблемски отъ ежедневни малки и голѣми страдания на сума отъ хора, почнатъ да безпокоятъ нашето сърдце и душа и вслѣдствие на това, когато въ насъ се промъкнатъ лжчитѣ на едно съзнание тия противорѣчия, съзнания страданията на едно болшинство материално и духовноспособни човѣци, и най-послѣ, когато това наше съзнание почне да чзртае проектитѣ на една сериозна борба—борба за прѣмъщането на тия противорѣчия въ обществото като причини на човѣшки страдания; тогава прѣдъ насъ се погва единъ социаленъ въпросъ. Въ таквъ случай, прѣдмета на въпроса ще бжде колкото мжченъ, толкова и великъ. Прѣдмета на социалния въпросъ ще бжде начинитѣ и силитѣ, които ще се поставятъ въ борба за прѣмъщането на единъ общественъ строй, въ основитѣ на които лежатъ противорѣчия, злини и страдания, отъ които патятъ едно множество здрави и способни за животъ човѣци.

Скромността го изисква, че при разискване на единъ таквъ важенъ и отъ наученъ характеръ въпросъ, да не претендираме че можемъ даде едно строго опредѣление на въпроса. Не ще и дума, че за прѣдметъ на социалния въпросъ, на кратко казано, се зема обществото съ всичкитѣ сложности въ живота му. Когато обществено-економическитѣ противорѣчия раздѣлятъ обществото на класи, или съсловия, съ опредѣлени економически интереси, съ права и привилегии, и едни отъ тия съсловия всѣкога сж силни да си извоюватъ и поддържатъ едно добро положение за смѣтка на други съсловия, които вѣчно търпатъ подчиненостъ, вѣчно страдатъ; въ таквъ случай, социалния въпросъ ще вземе класовъ характеръ и общо човѣшкитѣ стремежи, борба

и идѣи ще добиятъ по специално опредѣление, и ще се наложатъ отъ силитѣ, способноститѣ, идейтѣ и стремежитѣ на борящитѣ се класи. Така че, социалния въпросъ отъ общечовѣчески ще се обърне въ класовъ и идейтѣ за общечовѣческото благо ще намиратъ най почтено мѣсто, ще бждатъ най-лѣсно усвоявани и ще бждатъ най-добрѣ проповедвани отъ борящия се за социално равенство класъ.

Искаме да кажемъ, че даването една дефиниция на социалния въпросъ, въ смисълъ да се отнася за цѣлото човѣчество, въ сегашнитѣ врѣмена не може се даде, защото въ него има тжй много сложности и тжй много разнообразия, както е сложено и разнообразно човѣческото общжитие. Историята ни описва факти, които показватъ, че още отъ старо врѣме въ човѣческото общжитие е имало обществено-економически условия, които сж дѣлили хората на богати и сиромаси, господари и роби, доволни и страдаюци. Това обществено състояние сж е запазило и до днесъ въ едва или друга форма. Може да се попита, въ старитѣ врѣмена отъ историята, не е ли съществувала въ обществата материя за социаленъ въпросъ? На този въпросъ, безъ много колебание, може да се отговори да. А имало ли е въ старитѣ врѣмена социаленъ въпросъ, отъ кога и какъ е той съществувалъ? По този въпросъ ще поговоримъ идущия пжтъ.

На свѣринакъ ще заключимъ, че прѣдметъ на единъ социаленъ въпросъ може да бждатъ: идейтѣ, и срѣдствата за борба на една обществена сила за прѣмъщането на нѣкои съществуващи социални условия, които сж държатъ въ себе си причинитѣ на какво да е малко или голѣмо зло за хората.

П. Ненковъ.

По сдружаването на класнитѣ учители.

Извѣстно е на читателитѣ, че прѣзъ ваканцията по инициативата на нѣколко у-ли бѣха свикани всички належащи се въ София класни у-ли, за да обмислятъ въпроса за бждаще едно сдружаване. Макарь и твърдѣ късно, но пакъ доста умѣстно е повдигнатъ въпроса, тжй като едно голѣмо мнозинство учители сж внѣ отъ редоветѣ на всѣкаква организация. Таквъ единъ анемиченъ животъ, разбира се трѣбваше да се прѣкъсне, защото при таквази разпокъсаностъ, която до сега владѣше въ класното учительство неможеше да ги изкара на добръ изгоденъ мѣсто, освѣнъ да си бждатъ такива апатични, за каквито се смѣтаха до днесъ. За всѣки случай похвална е инициативата; но намъ ни е чудно, защо този въпросъ е подложенъ тжй, та се разбира, че новъ съюзъ ще се образува. Доколкото знаемъ елементитѣ отъ класното учительство, ний още отъ сега можемъ прѣдрѣче, че това току що се—сега родило, не ще може нито днѣ живѣе. Не е злѣ да се прослѣди живота на учителското здружаване и да се обърне вниманието, че отъ такава класа кл. у-ли има само 70—80 души, които влизатъ въ редоветѣ на това здружаване, което толкова борба положи и толкова жертви даде. Какво имъ прѣчеше на тия класни у-ли, които сега сж се сбѣли за здружаване да влезатъ въ съществуващата организация, която тжй сжшо прѣслѣдъва сжщитѣ цѣли? Нима до сега здруженитѣ учители не прѣслѣдватъ сжщитѣ цѣли, които ржководятъ избрании комитетъ отъ класното учительство?

Българскитѣ учители сж до сега не раздѣляе строго класни и основни. Ако ни е раздѣлялъ чисто професионално, то той приемаше въ своитѣ редове всѣки който е у-ль. Ако до сега «класнитѣ» не сж влизали въ редоветѣ на здруженитѣ учители, то послѣднитѣ не сж виновни, а сж виновни самитѣ «класни», защото тжй бѣха далечъ отъ всѣкакви гонения—тогазъ, когато учит. съюзъ бѣ подхвърленъ на разгъване отъ властитѣ, а членоветѣ му се гонеха по всичкитѣ краища на България, голи, боси и безъ работа. Тогазъ класното учительство защо не пожела да влезе въ редоветѣ, на здруженитѣ учители? Не бѣха ли сжщитѣ тжзи у-ли, които сж инициатори на днешното здружаване на «класнитѣ»? Но, за бога, нормалнитѣ врѣмена, изискватъ и нормални хора, а тжкъ по нормални хора могатъ ли бждѣтъ отъ «класнитѣ» (?!) Нека се здружаватъ, но всичко това ще бжде само за кратко, защото мнозинството отъ «класнитѣ» не може поне нито една стотна частъ отъ това, което понесе нашии учит. съюзъ, а ако ли смѣтагъ съ всичкитѣ министерства да сж добрѣ, ако ли смѣтагъ, че нѣма нужда отъ обществена дѣятелностъ тогазъ, на добръ имъ часъ!

Всичко това, което изказваме по сдружаването на «класнитѣ» у-ли, е пжказано по прѣдположение, или това, което се разбра и разтакува отъ всичкитѣ наши училищни вѣстници и списания, но ний си запазваме правото въ слѣдующитѣ броеве на вѣстника още да се изкажемъ съвършено подробно по това сдружаване, което прилича на «дѣте, родено прѣле родителитѣ си».

Цв.

Интересенъ откъслекъ.

Въ III томъ на сп. «Жизнь» отъ 1901 г. срѣщаме слѣднитѣ хубави мисли изказани отъ единъ юристъ прѣдъ едно работническо събрание въ Манчестеръ.

«Истината е велика основа на всѣка наука, справедливостта е великата цѣль, къмъ която се стреми човѣчеството. Справедливостта ще прѣрува надъ бждащия общественъ строй. Обаче, това бждаще общество не трѣбва да си го прѣдставляваме катъ *библейски рай на земята*, пленъ съ миръ и кротостъ; рай, гдѣто лѣвятъ и агнето, съединени съ връзкитѣ на братска любовъ, ще поведатъ щастливъ животъ, свободенъ отъ всѣкакви грижи и страдания. Въ бждащия строй ще има *велики мжки и велика борба*, както и сега. Но тази борба ще бжде възвишена и тжзи страдания ще бждатъ благородни *Свѣрвменната борба на бѣдника противъ гладната смъртъ е умижателна за човѣчеството*. Мжкитѣ на майката, не имеюща хлѣбъ да нахрани своето малко дѣтенце, или лишената възможностъ да му даде образование—тжзи мжки сж единъ позоръ за нашето общество. Бждащия строй ще и сжска смѣткитѣ си съ сиромашията и глада, съ нещажеството, и расовата ненавистъ. Всѣкому ще бжде отворенъ пжтъ къмъ науката и къмъ моралното самоусвѣршенствование. И тогава пакъ ще има борба и страдания: *борба съ можещевнитѣ сили на природата* за тѣхното подчинение подъ власта на човѣчеството; — мжки на учения въ неговитѣ уморителни търсения на истината; — страданията на общ. дѣятелъ въ неговата трудна работа за въ полза на съотечественницитѣ си, и най-послѣ страданията на човѣка въ неговата самоотверженна и безпридѣлна любовъ къмъ ближния..... Ето къмъ този идеаленъ строй трѣбва да се стрѣми сега всѣки мислящъ човѣкъ!.....»

Любенъ.

Х Р О Н И К А.

Интересно опущение. Въ тази годишната тронно слово правителството не е вписало никаквъ законопроектъ по министерството на Народното просвѣщение. Вижда се това е забравено поради излишни главоболия за учебното дѣло. Не обичатъ ли да ни кажатъ компетентнитѣ органи на училищната властъ по каквъ начинъ ще се отстранятъ прѣзъ идущата година започнатитѣ лѣтосъ стѣлкновения между настоятелства, Министерствено и съвѣти при отсъствие на единъ категориченъ законъ за правата и длжжноститѣ на тия институти? Интересно е още да се знае, какво стана съ законопроекта за свещеническитѣ настоятелства по селата.

Злополученъ инспекторъ. Троянския околийски инспекторъ е подложенъ отъ прѣди година на разкарвания, на които броя вече загубихме. Въ края на миналата година е билъ уволненъ; слѣдъ кратко врѣме го назначаватъ за учителъ въ Пльвенъ, гдѣто благополучно прѣстолялъ три дена за да бжде прѣмъстенъ въ Ловечъ. Двѣ три недѣли слѣдъ това го [касирватъ и отъ Ловечъ и слѣдъ три дена го нааначаватъ за околийски инспекторъ въ Пирдопъ. Тази година прѣзъ Юлий го прѣмѣстиха въ Пльвенъ на сжщата длжжностъ, прѣзъ Септември го мѣстятъ въ Русе, къмъ края на Септември го връщатъ пакъ въ Пльвенъ, въ началото на Октомври го мѣстятъ въ Пловдивъ и къмъ края на Октомври го мѣстятъ обратно въ Пльвенъ. И учители и граждани се чудятъ каква е тази работа.

Единъ отъ тукашнитѣ вѣстници вече три мѣсеца наредъ описва съ най-гѣжки обвинения сжднитѣ и прокурора при тукашния окр. сждъ. Смѣлостта и спокойствието на този вѣстникъ отъ една страна, а отъ друга—мълчанието на обвиняванитѣ започнаха да турятъ въ съмнѣние обществото, което вече се пита нѣма ли известна дата отъ истина, въ тия страшни разкрития? За Бога, излезте и освѣтлете възбуденото общественно мнение!

Сказка. Г-нъ Парлапановъ сждебенъ слѣдъ който вече втори пжтъ говори въ читалищния салонъ, завчера въ недѣля държа сказка върху чл. 187 отъ допълнението на Екзархийскитѣ уставъ; Г-нъ Пар. твърдѣ умѣстно забѣлѣжи въ сказката си, че въ градътѣ ни макарь и да има мнозина юристи, обаче, до сега не е основано никакво дружество за обсъждане правни въпраси поради това въ Пльв. общество циркулиратъ най-основателни мнения. Ний намираме твърдѣ справедливъ апелтъ на г-на сказчика къмъ Пльвенскитѣ сжднѣ и адвокати за едно колегиално сдружаване между тѣхъ.

За тукашната окр. инспекция. Отъ два мѣсеца насамъ тукашната инспекция се държи безъ окр. инспекторъ и то слѣдъ като инспекцията прѣстоля и миналата година цѣли четири мѣсеца безъ таквъ. Дали до толкова сж се свѣршили способнитѣ лица въ България, че Министерството не може да намѣри

попът единствено достоен човекът за Плевенски окр. инспектор? Разказват ни, че по едно време в инспекцията останал само един човек около инспектор, който едновременно изпълнявал службата и на окръжен, и на секретар, и на двамата помощници. Ние предполагаме, че на това именно забравяне се дължат някои нередности, особено по размятане персонала в Троянска околия.

Членовест от учител. Д-во Пордимските учители, заедно със своите колеги от съседните села сжали представяне, за въ полза на бедните ученици. За тая цел общообразователното дружество «Съгласие» е отпуснало от своя хардирова ружднит дрѣхи, сжщото сж сторили и учителитѣ от село Брашляница, гдѣто сж играли пиесата «Дихварь». Желателно е подобни представяния, па и литературно музикални вѣчеринки да се дават и въ другитѣ села. Подобна дѣятелност развиват учителитѣ от Левски и Каменецъ. Ползуваме се от случая да обърнемъ вниманието на всичкитѣ учители изъ околията, които биха давали подобни вечеринки и представяния, да се отнасят до настоятелството на тукашното читалище, което съ удоволствие ще имъ отпуща дрѣхи и др. нѣща.

Мѣстното женско дружество «Пробуждане» е имало заседание, въ което е държано сказка по воспитанието на дѣцата отъ г-ца Елена Костова членка и на учителското дружество «Братя Миладинови». Въ сжщото заседание се е избрало комисия, която да уреди една читалня при сжщото. Подобна инициатива ни много радва, защото нуждата отъ повдигане умствени уривенъ на тукашното женско общество се живо чувствува. Сжщото дружество тѣжми за празника си на 21 т. м. да представи пиесата «Емилия Галотти», а сутрешната безплатно музикално утро. Желаетъ му успѣхъ!

Една печална случка. Прѣди седмица около четири часътъ, тѣкмо когато ученицитѣ ги пуцаха отъ училище и минавачи, бѣха зрители на една случка, която покърти цѣлата многобройна публика на улицата. Тѣкмо въ центъра на градътъ, срѣщу дѣвическото IV-ро класно училище бѣ спрѣна една селска кола, а отъ горѣ бѣденъ селянинъ и селянка — майка и баща настълзени и бледни. Погледитѣ имъ бѣха вперени къмъ една точка, гдѣто слѣдѣха послѣднитѣ въздишки на своето десетъ годишно мило дѣте. Около колата, притекли се стари баби, минаващи жени и мъже, а всичко това обиколено съ единъ кордонъ мирностоящи ученички и ученици. Бащата майката се обръщатъ за помощ, старитѣ баби тичатъ да носатъ отъ сжседнитѣ къщи свѣцици. Помощъ нѣма и дѣтето умрѣ. Родителитѣ разказваха на публиката, половинъ часъ прѣди това, дѣтето било закарано отъ тѣхъ въ болницата, но ги върнали съ думитѣ «нѣма надѣжда» че по тѣзи случка много може да се каже, но ний ще се ограничимъ само да занатаме, не би ли могло да се прѣвиди въ болницата този близъкъ край и да се намѣри едно легло за спокойното умирање на нещастното дѣте и да не ставатъ сцени, които при горнитѣ обстоятелства се оразяватъ най-тѣжко, а особено на малолѣтнитѣ ученици.

Настоятелството на д-то «Съгласие» е взело инициативата да се прѣстави Гоголевия «Ревизоръ», комедия въ петъ дѣйствия. Прѣдставлението ще се даде въ сжбота на 3 Ноември. Ний бихме желали да се посѣти помѣнатата пиеса отъ по многобройна публика.

Една похвална постѣпка. Прѣди нѣколко дена, единъ отъ тукашнитѣ лѣкари, членъ сжщевременно отъ Окрѣжний Училищенъ свѣтъ, а сжщо и отъ хигиенически, се отбилъ въ едно отъ тукашнитѣ училища за да провери, виде се, дали се е подготвило за топливо на дѣцата въ училище, тѣй като времето вече изисква такъвъ приготвление. Въ училището г. Лѣкаръ е заблѣзвалъ двѣ дѣца съ окъсани дрѣшки и се сжжалилъ, та имъ казалъ, чрѣзъ учител... да отидатъ у дома му, за да получатъ дрѣшки, които не сж му били потрѣбни. На другий денъ дѣцата сж получили подаракътъ. Подобна постѣпка заслужава подражание и ний се обръщаме къмъ всички по състоятелни граждана да послѣдватъ постѣпката на добродушния лѣкаръ, като иматъ прѣдъ видъ че зимата настѣпва, а беднитѣ родители едвали биха набавили на дѣцата си дрѣшки за прѣзъ голѣмитѣ студове.

Учимъ се, че учителското дружество «Братя Миладинови» ще се събере на редовно заседание на 10 т. м. гдѣто ще се държи сказка отъ Г-ца Дръ Константинова, лѣкаръ при тукашната държавна болница. Темата на сказката щела да бѣде върху «най-распространенитѣ болести изъ селата». Освѣтъ това заседание Г-нъ Константиновъ готвелъ цѣлъ редъ други сказки по медицината. Ний поздравяваме Г-на Константинова съ добритѣ му прѣдначинания. Остатъка отъ дневний редъ щель да бѣде чисто отъ професионаленъ характеръ.

Сжщото д-во въ послѣдното си заседание отъ м. мѣсець е взело инициативата да сондира мнението на всичкитѣ учителски д-ва изъ

Плевенский Окрѣжъ, за едно окръжно събрание, за която цѣль се е отнесло до надлѣжнитѣ дружества. Какво ще стане, ний не можемъ казати, но отъ голѣма важность е една подобна сбирка, която ще има за цѣль да освѣтъ всичкитѣ учители по най-разнообразни въпроси отъ професионаленъ и общественъ характеръ. Ще се повѣрнемъ.

ВЪНШЕНЪ ОТДѢЛЪ

Международенъ конгресъ за срѣдното образование въ Брюкселъ.

Въ Брюкселъ на послѣдѣкъ се е състоялъ конгресъ на педагози по случай петдесетъ годишнината на срѣдното образование въ Белгия. Конгреса е свиканъ отъ «съюза на учителитѣ въ срѣднитѣ учебни заведения» Federation de l'enseignement moyen officiel, който съюзъ освѣтъ материална взаимно-помощъ има за цѣль и развѣна на мисли върху разни педагогически въпроси.

Конгреса ималъ прѣдставители (1500) души отъ Франция, Италия, Америка, Маджарско, Швеция, Норвегия, Холандия и Люксембургъ.

Освѣтъ общитѣ заседания въ които се засѣгаха въпроси отъ по общъ характеръ (като напримѣръ прѣдложението за основание на едно международно бюро по воспитателно-образователни прѣдмети, прѣдложение прието единодушно). Конгреса биде раздѣленъ на четири групи по:

- 1) Прѣподаването на класическитѣ и новитѣ езици.
- 2) Прѣподаване Историята и Естетическото воспитание.
- 3) Прѣподаването Естествентѣ и Математическитѣ науки въ градскитѣ учебни заведения.
- 4) Общата метода на прѣподаването, воспитанието и училищната хигиена.

Живи дебати е породилъ въпроса въ послѣдната секция, върху прѣуморяването на учащите се. Едини отдаватъ това прѣуморяване на сѣмейството, на писата у домашнитѣ на ученицитѣ да се грижатъ за физическото развитие на дѣцата. Други пъкъ напиратъ върху притрупаностъта на програмитѣ и върху сухостъта на прѣподаването. При това изказа се мнение, щото съдържанието на програмитѣ да бѣдатъ намалени поне на една трета; домашната работа да бѣде докарана до минимумъ; учебнитѣ да сж съставятъ така щото да прѣдставляватъ нѣщо като конспектъ на онова, що е разрачавалъ учителя въ учебницитѣ, имената и датитѣ да сж печатени съ по едри букви. Всички намираха най-вече върху нагледностъта при обучението.

При въпроса за нагледното обучение на Естествознанието сж биле прѣпорѣчани слѣдующитѣ мѣрки: 1) опрѣдѣлено число ботанически екскурзии прѣзъ годината; 2) Употрѣбяване не само на картинки и сбирки, но и на вълшебенъ фенеръ; 3) Самостоятелни занятия на ученицитѣ отъ горнитѣ класове въ физическитѣ и химическитѣ лаборатории.

Горѣщо сж биле разисквани системитѣ на образованието — класическо и реално. До като френскитѣ делегати изпъкнаха като привърженици на класическото образование — белгийскитѣ открито заявители, че все по малко и по малко се намиратъ желающа да изучаватъ старитѣ езици. Къмъ белгийскитѣ делегати се присѣдиниха и тия отъ Швеция и Норвегия, гдѣто старитѣ езици отдавна се прѣподаватъ само въ горнитѣ класове. Намѣсто прѣподаването старитѣ езици, въ конгреса е обърнато внимание върху научнитѣ на прѣподаването новитѣ езици, при което така наречений «Естественъ» методъ посрѣщна както защитници така и горѣщи противници. Послѣднитѣ напиратъ на губението много енергия отъ страна на прѣподавателитѣ (единъ руски делегатъ даже посочилъ послѣдванieto, споредъ което прѣподавателитѣ, които прилагатъ «Естественъ» методъ) умирали десетъ години по рано отъ своитѣ колеги. Отъ друга страна успѣхътъ по тая метода е въ тѣсна зависимостъ отъ таланта на прѣподавателя.

За да се уясни въпроса дали се оправдаватъ възлаганитѣ надѣжди върху «Естественъ методъ» конгреснитѣ прѣдложеха да се събере международенъ конгресъ отъ прѣподавателитѣ на новитѣ езици за приемането на една обща метода. Благодарение на инициаторитѣ, конгреса прѣзъ всичкото време запази своя международенъ характеръ и на чисто мѣстни условия не се обръщаше вниманието на делегатитѣ.

Американский педагогически журналъ «American school journal» дава свѣдения отително аномалнитѣ дѣца, които си подкрѣпнятъ отъ разни дружества и държавата. Воспитанието на подобни дѣца съставлява една отъ най-главнитѣ задачи на тѣзи дружества. Въ Съединенитѣ Штати сж основани 35 института за слѣпи, 55 за глухи и 19 за слабоумни. Освѣтъ тези заведения има още 29 училища за прѣходящи дѣца, които страдатъ отъ глухостъ. По настоящемъ Американскитѣ педагози обръщатъ голѣмо внимание върху воспитаване на дѣцата, които по различни причини сж упаднали въ умствено отношение; така щото въ гр. Нюйоркъ се практикува да се устроятъ десетки школи, специално за подобни дѣца. Въ всѣки градъ, па и почти въ всѣко училище се намиратъ дѣца, върху които обикновенитѣ педагогически похвати се указватъ съвършено негодна и

за които трѣбва да се обърне специално внимание отъ учителя. Но обикновено, послѣднитѣ по много причини немогатъ да се занимаватъ съ тѣхъ, поради което таквизи дѣца оставатъ на произволи и сж въ истенската смисълъ на думата бремене на сѣмейството и обществото. Тѣ слѣдъ време ставатъ обикновенни посѣтители на тюрьмитѣ и крѣчмитѣ. Учителскитѣ свѣти изъ различни градища сж разглеждали този въпросъ и сж дошли до заключени, че трѣбва да се обърне специално внимание на подобни дѣца и даже официалнитѣ власти сж направили разпорѣждане да се опрѣдѣли точното число на дѣцата въ тѣзи заведения, които се нуждаятъ отъ таквизъ грижи за воспитанието имъ. Компетентнитѣ педагози сжще се занимаватъ съ този въпросъ. Въ гр. гр. Илиноисъ, Охио и Лисконсинъ, училищнитѣ свѣти иматъ специални воспитатели, които се гражатъ за розпрѣдѣленieto на подобни дѣца по различни институти. За въ бждаше се прѣдполага всичкитѣ малко-способни дѣца да се отдѣлятъ въ специални учебни заведения, гдѣто ще се воспитаватъ подъ надзоръ на специалисти. Отъ това очакватъ добри резултати. По мнението на разни Американски педагози, този способъ ще спомогне за намаляване до минимумъ пристѣпленията, а особено въ дѣтската възраст, понеже отъ статистически дани се доказва, че въ послѣдно време доста сж порастнали въ застаршителни размѣри.

Цв.

Френско-турския конфликтъ.

Колко надѣжди и мечти този конфликтъ е породилъ въ Македонския и арменския робъ, колко сърца сж тупали и сж се готвили да посрѣщатъ частъта на своето освобождение отъ Цариградския тиранитѣ!... Но, сега всичко се върши, конфликта се е изравнилъ, Франция е удовлетворена и Турция спасена, за да изсмучи отъ роба златото, което трѣбва да погълнатъ двамата французски капиталисти.

Ако хвърлимъ единъ погледъ на Европейската дипломация, ще видимъ, че тя се движи задъ гърбътъ на огромния капиталъ, прѣдшествованъ отъ черното расо и послѣдванъ отъ червентѣ лампази. Това много добрѣ се показва и отъ настоящия конфликтъ на Франция и турция. Франция за да удовлетвори интереситѣ на двамата свои капиталисти завзе островъ Митиденъ. Но не сж само тѣзи интереси, които гонятъ.

Спомнятъ си читателитѣ, че Републиканска Франция на чело съ Вал-Руссо и Соц-минетеръ Миллерана изгони всичкитѣ изуитѣ и конгрегации, които не искаха да се подчинатъ на законътъ, съ който се освобождаваше донѣкъдѣ народното образование отъ мрачния клерикализъмъ. Изгониха езуититѣ и конгрегациитѣ отъ Франция, но сега застѣпиха се за тѣхнитѣ интереси въ Турската Империя: черкви училища, всичко това, което диша и живѣе отъ клерикализъмъ, турция е длъжна, да го пазитъ по кровителството на Републиканска Франция. Франция въ своитѣ прѣдѣли освобождава училищата отъ клерикализма, а вънъ отъ тѣхъ се явява най-ревностната негова покровителка. Слѣпно, но истина. Едно време Гамбета казваше: «Le clericalisme n'est pas un article d'exportation». (Клерикализъмъ не е износна стока), а съвремена Франция доказа, благодарение на капитала, че всичко може да стане стока за износъ.

Когато прѣди нѣколко години арменскитѣ полета бѣха потънали въ кръвъ когато сега Македония събира своитѣ послѣдни сили за животъ, Европа мълчи, мълчи и Русия, покровителката на славянитѣ (sic). Сега, Франция за да удовлетвори интереситѣ на своитѣ два капиталисти и тѣзи на клерикализма нахлу въ турскитѣ води, всичкитѣ сили се затекоха да я питатъ: на кждѣ? Ако отива да краде, то и тѣ да захванатъ да крадатъ.

Женитѣ въ Франция.

Ако до сега Франция се разяждаше отъ дивия мѣжки национализъмъ, то отъ нѣколко време насамъ тази болѣсть е обхванала и Парижкитѣ жени.

На послѣдѣкъ въ Парижъ се е образувало една женска лига, на която цѣльта е да подѣржа въ близкитѣ избори за депутати само тѣзи кандидати, които се ангажиратъ «à défendre la propriété, la patrie et la liberté» (да защитаватъ собственостъта, отечеството и свободата).

Въ своето название тѣ казватъ: «Жени, ние имаме сърдце пълно съ милостъ за мизерията на масата и ние искаме да се протестиратъ слабитѣ, но ние знаемъ, че ги лъжатъ, че ги пралятъ да страдаятъ и че ги развращаватъ съ различни химери».

Какво противоречие между цѣльта и цитирания пасажъ? Не е ли собственостъта, която потнека дневнитѣ бѣдни; не е ли отечеството, въ името на което «добритѣ патриоти и християни» изсукуватъ жизненитѣ сили на народа и не е ли най-сетне свободата, съ която имъ маскиратъ очитѣ?

Каква ретроградностъ отъ Парижкитѣ жени! Сега когато по-напрѣднатитѣ жени се боратъ за своята еманципация, тѣ не искатъ еманципацията на своя полъ, робството за тѣхъ е твърдѣ сладко подъ добрата опека на собственостъта, отечеството и свободата (sic), но ние забравяме едно, че тѣ сж патриотки и добри християнки.

Побужденията на парижкитѣ жени сж твърдѣ лесно обясними. Национализъмъ и клерикализъмъ отъ нѣколко време насамъ постоянно губи своята политическа сила въ Франция и ето, че сега тѣзи два брата, които не можаха да направятъ нищо чрѣзъ уличния тероръ сж прибѣгнали къмъ нежното сърдце на жената.

Ю.